

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного і європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

 Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Сучасна правова доктрина (за профілем)

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
галузь знань:	29 Міжнародні відносини
спеціальність:	293 Міжнародне право
освітньо-професійна програма	Міжнародне право
вид дисципліни:	обов'язкова
факультет:	юридичний

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«31» серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сироїд Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри міжнародного і
європейського права

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного
факультету

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права

Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-наукової програми
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
«Міжнародне право»
доктор юридичних наук, професор

Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасна правова доктрина (за профілем)» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки третього (доктор філософії) рівня галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни - опанування певним інструментарієм у галузі сучасної міжнародно-правової доктрини, визначення ролі доктрини для кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права; ознайомлення з міжнародно-правовими поглядами сучасних науковців.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення з підходами до визначення міжнародно-правової доктрини, її значення для розвитку міжнародного публічного права;
- ознайомлення зі становленням та розвитком доктрини міжнародного права;
- вивчення доктрини щодо співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права;
- ознайомлення з доктринальним розумінням явища фрагментації міжнародного права;
- вивчення доктринальних підходів до визначення поняття міжнародного кримінального права;
- ознайомлення з сучасними доктринальними підходами до питання міжнародно-правової відповідальності;
- вивчення становлення та розвитку української науки міжнародного права;
- оволодіння навичками роботи з міжнародно-правовими актами, зокрема, щодо визначення їхньої юридичної природи, інтерпретації їхнього змісту та співвідношення з іншими актами міжнародного права та національного законодавства;
- здатність кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у різних сферах юридичної діяльності;
- здатність кваліфіковано тлумачити міжнародно-правові акти та давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з міжнародно-правових питань;
- уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички у сфері міжнародного права на практиці, здатність розробляти проекти міжнародно-правових актів нормативного та індивідуального характеру.

1.3. Кількість кредитів – 6

1.4. Загальна кількість годин – 180

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення сучасних міжнародно-правових доктринальних підходів.

Програма навчальної дисципліни складається з однієї частини, в якій розглядаються:

поняття та сутність міжнародно-правової доктрини. Значення доктрини міжнародного права для теорії та практики сучасного міжнародного права. Становлення та розвиток доктрини міжнародного права. Доктринальні підходи до проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Доктринальне розуміння та оцінка явища фрагментації міжнародного права. Доктринальні підходи до визначення поняття міжнародного кримінального права. Міжнародно-правові погляди Ш. Бассіуні, Г. Верле, А. Кассезе, У. Шабас, І. П. Бліщенко, І. І. Лукашука, А. В. Наумова, В.С. Семенова, О.Задорожнього. Концепція злочину держави в доктрині міжнародного права та міжнародній практиці. Проблеми ефективності реалізації міжнародної відповідальності. Підходи до розуміння категорії інформації в міжнародному праві. Міжнародно-правова доктрина щодо інформаційної безпеки. Концептуальні засади становлення та розвитку міжнародного гуманітарного права. Підходи до визначення поняття міжнародного процесуального права. Екологізація міжнародного права. Питання міжнародно-правової відповідальності держав за порушення зобов'язань в сфері використання навколишнього середовища. Становлення і розвиток науки міжнародного права в Харківському, Київському та Новоросійському університетах. Міжнародно-правові погляди В.Даневського, П.Казанського, Д. Каченовського, А.Стоянова, В.Грабаря, В.Корецького. Сучасна українська наука міжнародного права. Внесок у розвиток науки міжнародного права вітчизняних вчених, зокрема: В. Буткевича, М. Буроменського, В. Денисова, А.І. Дмитрієва, Н. Зелінської, О. Київець, М. Медведевої, М. Микієвича, В. Репецького, К.Смирнової, Т. Сироїд, Л. Тимченка, О.Тарасова, О. Шемякіна, О. Шпакович та ін.

Нормативна / за вибором	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1 -й	1-й
Лекції	
16	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	6 год.
Самостійна робота	
150 год.	166 год.
Контрольна робота	
-	-
Форма контролю	

1.6. Заплановані результати навчання

- У результаті вивчення дисципліни аспірант знає підходи до визначення міжнародно-правової доктрини, її значення для розвитку міжнародного публічного права; становлення та розвиток доктрини міжнародного права; доктрину щодо співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права; доктринальне розуміння явища фрагментації міжнародного права; доктринальні підходи до визначення поняття міжнародного кримінального права; сучасні доктринальні підходи до питання міжнародно-правової відповідальності; доктринальні дослідження актуальних проблем міжнародного гуманітарного права; тенденції розвитку міжнародного кримінального процесу; становлення та розвиток вітчизняної науки міжнародного права.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**Тема № 1. Доктрина як джерело міжнародного права**

Поняття та сутність міжнародно-правової доктрини. Значення доктрини міжнародного права для теорії та практики сучасного міжнародного права. Роль доктрини міжнародного права для його кодифікації і прогресивного розвитку. Становлення та розвиток доктрини міжнародного права. Асоціація міжнародного права. Розвиток науки міжнародного права І.Кантом, Г.Гегелем, І.Бентамом, Л.Оппенгеймом, М.Коркуновим, Ф.Мартенсом, Л.Камаровським. Вітчизняні вчення про сутність міжнародного права. Досягнення вчених зарубіжних країн щодо природи міжнародного права.

Тема № 2. Доктрина співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права

Теорії співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Доктринальні підходи до проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Доктрина міжнародного права про реалізацію його норм у внутрішньодержавній сфері.

Тема № 3. Правова доктрина щодо «фрагментації» системи міжнародного права

Доктринальне розуміння та оцінка явища фрагментації міжнародного права. Підходи до вивчення фрагментації. Типи правозастосовних колізій, які викликають фрагментацію. Фрагментація міжнародного права в діяльності міжнародних кримінальних трибуналів ad hoc.

Тема № 4. Сучасна доктрина міжнародного кримінального права

Доктринальні підходи до визначення поняття міжнародного кримінального права. Міжнародно-правові погляди Ш. Бассіуні, Г. Верле, А. Кассезе, У. Шабас, І. П. Бліщенко, І. І. Лукашука, А. В. Наумова.

Тема № 5. Сучасні доктринальні підходи до питання міжнародно-правової відповідальності

Концепція злочину держави в доктрині міжнародного права та міжнародній практиці. Проблеми ефективності реалізації міжнародної відповідальності. Тенденції розвитку інституту міжнародної відповідальності. Постановка питання про ефективність реалізації міжнародної відповідальності. Проблемні аспекти застосування міжнародних

санкцій ООН. Шляхи підвищення ефективності міжнародних санкцій ООН. Тенденція розвитку інституту міжнародної відповідальності.

Тема № 6. Сучасні доктринальні підходи до категорії міжнародно-правової інформації

Підходи до розуміння категорії інформації в міжнародному праві. Міжнародно-правова доктрина щодо інформаційної безпеки.

Тема № 7. Сучасні доктрини міжнародного гуманітарного права

Дослідження звичаєвого міжнародного гуманітарного права. Концептуальні засади становлення та розвитку міжнародного гуманітарного права. Доктринальні дослідження актуальних проблем міжнародного гуманітарного права в умовах сучасних збройних конфліктів.

Тема № 8. Міжнародно-правова доктрина міжнародного процесуального права

Міжнародний юридичний процес і міжнародне право. Підходи до визначення поняття міжнародного процесуального права. Тенденції розвитку міжнародного кримінального процесу.

Тема № 9. Сучасна міжнародно-правова доктрина права навколишнього середовища

Екологізація міжнародного права. Питання міжнародно-правової відповідальності держав за порушення зобов'язань в сфері використання навколишнього середовища.

Тема № 10. Становлення та розвиток української науки міжнародного права

Становлення і розвиток науки міжнародного права в Харківському, Київському та Новоросійському університетах. Міжнародно-правові погляди В.Даневського, П.Казанського, Д. Каченовського, А.Стоянова, В.Габаря, В. Корецького.

Сучасна українська наука міжнародного права. Внесок у розвиток науки міжнародного права вітчизняних вчених, зокрема: М. Баймуратова, В. Буткевича, М. Буроменського, В. Денисова, А.І. Дмитрієва, Н. Зелінської, О. Київець, М. Медведєвої, М. Микієвича, В. Репецького, К.Смирнової, Т. Сироїд, Л. Тимченка, О.Тарасова, О. Шемякіна, О. Шпакович та ін.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с/з	лаб	інд	с.р.		л	с/з	лаб.	ін д.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1 2	13
Тема 1. Доктрина як джерело міжнародного права	18	1	2			15	18	1				17

Тема 2. Доктрина співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права	15	0	0			15	17	0	0			17
Тема 3. Правова доктрина щодо «фрагментації» системи міжнародного права	16	1	0			15	18	1				17
Тема 4. Сучасна доктрина міжнародного кримінального права	19	2	2			15	19	2				17
Тема 5. Сучасні доктринальні підходи до питання міжнародно-правової відповідальності	19	2	2			15	19	0	2			17
Тема № 6. Сучасні доктринальні підходи до категорії міжнародно-правової інформації	17	2	0			15	17	0	0			17
Тема 7. Сучасні доктрини міжнародного гуманітарного права	19	2	2			15	20	2	2			16
Тема 8. Міжнародно-правова доктрина міжнародного процесуального права	19	2	2			15	16	0	0			16
Тема 9. Сучасна міжнародно-правова доктрина права навколишнього	19	2	2			15	16	0	0			16

середовища												
Тема 10. Становлення та розвиток української науки міжнародного права	19	2	2			15	20	2	2			16
<i>Усього годин</i>	180	16	14			150	180	8	6			166

4. Теми семінарських занять (денна/заочна форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна/заочна
1.	Доктрина як джерело міжнародного права	2/0
2.	Сучасна доктрина міжнародного кримінального права	2/0
3.	Сучасні доктринальні підходи до питання міжнародно-правової відповідальності	2/2
4.	Міжнародно-правова доктрина міжнародного процесуального права	2/0
5.	Сучасні доктрини міжнародного гуманітарного права	2/2
6.	Сучасна міжнародно-правова доктрина права навколишнього середовища	2/0
7.	Становлення та розвиток української науки міжнародного права	2/2
		Всього: 14/6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин денна/заочна
1	Тема: Доктрина як джерело міжнародного права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/ 17
2	Тема: Доктрина співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/17
3	Тема: Правова доктрина щодо «фрагментації» системи міжнародного права	15/17

	<i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	
4	Тема: Сучасна доктрина міжнародного кримінального права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/17
5	Тема: Сучасні доктринальні підходи до питання міжнародно-правової відповідальності <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/17
6	Тема: Сучасні доктринальні підходи до категорії міжнародно-правової інформації <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами. Підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/17
7	Тема: Сучасні доктрини міжнародного гуманітарного права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами. Підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/16
8	Тема: Міжнародно-правова доктрина міжнародного процесуального права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/16
9	Тема: Сучасна міжнародно-правова доктрина права навколишнього середовища <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/16
10	Тема: Становлення та розвиток української науки міжнародного права <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом, науковими дослідженнями в сфері міжнародного права, міжнародно-правовими актами, підготувати відповіді на контрольні запитання.	15/16
	Разом	150/166

6. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник (НПП) до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й учасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки НПП.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом НПП. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється НПП або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання).

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції.

Метод моделювання. Моделювання ситуацій під час навчального процесу – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом НПП, тобто штучно.

6.1. Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю

1. Доктрина як джерело міжнародного права.
2. Поняття та сутність міжнародно-правової доктрини.

3. Значення доктрини міжнародного права для теорії та практики сучасного міжнародного права.
4. Роль доктрини міжнародного права в його кодифікації і прогресивному розвитку.
5. Становлення та розвиток доктрини міжнародного права.
6. Асоціація міжнародного права.
7. Розвиток науки міжнародного права І. Кантом, Г. Гегелем.
8. Розвиток науки міжнародного права І. Бенґамом, Л. Оппенгеймом, М. Коркуновим.
9. Розвиток науки міжнародного права Ф. Мартенсом, Л. Камаровським.
10. Вітчизняні вчення про сутність міжнародного права.
11. Досягнення вчених зарубіжних країн щодо природи міжнародного права.
12. Теорії співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
13. Доктринальні підходи до проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
14. Доктрина міжнародного права про реалізацію його норм у внутрішньодержавній сфері.
15. Доктринальне розуміння та оцінка явища фрагментації міжнародного права.
16. Підходи до вивчення фрагментації міжнародного права.
17. Типи правозастосовних колізій, які викликають фрагментацію міжнародного права.
18. Фрагментація міжнародного права в діяльності міжнародних кримінальних трибуналів *ad hoc*.
19. Доктринальні підходи до визначення поняття міжнародного кримінального права.
20. Міжнародно-правові погляди Ш. Бассіуні.
21. Міжнародно-правові погляди Г. Верле.
22. Міжнародно-правові погляди А. Кассезе.
23. Концепція злочину держави в доктрині міжнародного права та міжнародній практиці.
24. Проблеми ефективності реалізації міжнародної відповідальності.
25. Тенденції розвитку інституту міжнародної відповідальності.
26. Постановка питання про ефективність реалізації міжнародної відповідальності.
27. Проблемні аспекти застосування міжнародних санкцій ООН. Шляхи підвищення ефективності міжнародних санкцій ООН.
28. Тенденції розвитку інституту міжнародної відповідальності.
29. Підходи до розуміння категорії інформації в міжнародному праві.
30. Міжнародно-правова доктрина щодо інформаційної безпеки.
31. Дослідження звичаєвого міжнародного гуманітарного права.
32. Концептуальні засади становлення та розвитку міжнародного гуманітарного права.
33. Доктринальні дослідження актуальних проблем міжнародного гуманітарного права в умовах сучасних збройних конфліктів.
34. Міжнародний юридичний процес і міжнародне право.
35. Підходи до визначення поняття міжнародного процесуального права.
36. Тенденції розвитку міжнародного кримінального процесу.
37. Екологізація міжнародного права.
38. Питання міжнародно-правової відповідальності держав за порушення зобов'язань в сфері використання навколишнього середовища.
39. Становлення і розвиток науки міжнародного права в Харківському, Київському та Новоросійському університетах.
40. Сучасна українська наука міжнародного права.

7. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен/залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60

Мінімальна сума балів для допуску до екзамену/заліку – 10

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\Sigma 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\Sigma 1$$

$$\Sigma 40 = \frac{\Sigma 1}{8} \times 8 \text{ (вісім)}$$

$$\Sigma 2$$

Примітка:

$\Sigma 40$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Поточний контроль						Індивідуальне завдання*	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен /залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	TN					
$\Sigma 40$						-	-	60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

* Якщо навчальним планом індивідуальних завдань з даної дисципліни не передбачено, то максимальну кількість балів за контрольну роботу рекомендується встановлювати на рівні 20, а кількість тестових завдань контрольної роботи – на рівні 20. У такому випадку колонку «Індивідуальні завдання» з таблиці слід виключити.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт.

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, О. В. Задорожній; за ред. В. Г. Буткевича. К.: Либідь, 2002. 608 с.
2. Буткевич О.В. Історія міжнародного права. Підручник. К: Ліра-К. 2013. 416 с.
3. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України : монографія / [Акуленко В. І., Андреасян Г. А., Білоричський Г. О. та ін.; за ред. В. Н. Денисова]. К. : Юстиніан, 2006. 672 с.
4. Гавриленко О.А., Новікова Л.В., Сироїд Т.Л. Історія міжнародного права: хрестоматія-практикум. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 676 с.
5. Гавриленко О.А, Сироїд Т.Л. Історія міжнародного права: стародавня доба: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 232 с.
6. Гердеген М. Міжнародне право /пер. з нім. К. : «КІС», 2011. 516 с.
7. Дмітрієв А. І. Міжнародне публічне право: навч. посібник / [А. І. Дмітрієв, В. І. Муравйов; відп. ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський]. К. : Юрінком Інтер, 2001. 640 с.
8. Кулеба Д.І. Участь України в міжнародних організаціях. Правова теорія і практика / за науковою редакцією О.В. Задорожнього / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. К.: Видавничий дім «Промінь», 2007. 304 с.
9. Міжнародне право: словник-довідник /[С.М. Перепьолкін, Т.Л. Сироїд, Л.А. Філяніна]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Х.: Юрайт, 2014. 408 с.
10. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівіл та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
11. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівіл та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 2. 348 с.

12. Репецький В. М., Лисик В. М., Микієвич М. М. Міжнародне публічне право: підручник / під ред. В.М. Репецького. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 437 с.
13. Сироїд Т. Л. Міжнародне право: навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2009. 336 с.
14. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с.
15. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 648 с.
16. Сироїд Т.Л. Міжнародні стандарти в галузі забезпечення права на здоров'я та практика їхнього застосування: навч. посіб. Харків: Право, 2021. 166 с.
17. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Вид. 4-те вид., перероб і допов. Харків : Право. 2021. 462 с.
18. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовн. незалеж. оцінювання: за заг. ред. Т.Л. Сироїд. 5-те вид., перероблене і доповнене. Харків: Право. 2023. 474 с.
20. Сироїд Т.Л. Міжнародне кримінальне право: підручник. Харків: Право. 2023. 512 с.

Допоміжна література:

1. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки держави в міжнародному праві: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 578 с.
2. Денисов В. Н. Проблеми створення публічного порядку в зовнішньополітичній діяльності України. Суверенітет України і міжнародне право. К.: Манускрипт, 1995. С. 7-36.
3. Задорожній О. В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України: монографія. Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім.Тараса Шевченка, Каф. міжнар. права. Київ, 2014. 688 с.
4. Міжнародні організації: навч. посіб. /За ред. О.С. Кучика. 2-ге вид., перероб і доп. К.: Знання, 2007. 729 с.
5. Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття В.М. Репецького: Монографія) / М.М. Микієвич, М.В.Буроменський, В.В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н. М.М. Микієвича. Львів: ЛА «Піраміди», 2013. 320 с.
6. Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку: колект. монографія / наук. ред. В. Репецький, І.Земан, В. Гутник: Львів-Дрогобич, 2021. 420 с.
7. Практикум з міжнародного права: Навчально-методичний посібник / Перепьолкін С.М., Сироїд Т.Л. Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. 116 с.
8. Сироїд Т.Л. Міжнародна універсальна організаційно-правова основа в галузі роззброєння і обмеження озброєнь. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право.* Випуск 27, 2019. С.95-104. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/13116/13439>.
9. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О., Фомін П.В. Внутрішня система правосуддя міжнародних універсальних організацій: від витоків до сучасності // *Moderní aspekty vědy: XXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. P. 411-431. str. 600.*
10. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист осіб з інвалідністю в ситуаціях ризику. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023/1. С. 596-601.
11. Сироїд Т., Фоміна Л. Правова основа Європейського Союзу щодо захисту правозахисників. *Ампаро Спецвипуск, присвячений євроінтеграційній тематиці.* Том 2. 2022. С. 94-101.

12. Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського: моногр. / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького, В.В.Гутника. Львів; Одеса: Фенікс, 2017. 564 с.
13. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії : монографія. Харків: Право, 2014. 512 с.
14. Циганкова Т. М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. Навч. Посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2001. 340 с.
15. Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. Volume 2. 304 p.
16. Tatiana Syroid Sanctions in International Criminal Law / Ukraine in the system of modern international legal order and European integration: problems of doctrine and practice in the context of modern humanitarian challenges: collective monograph / edited by authors. Chernivtsi, Ukraine: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2022. P. 37-70. 644 p.
17. The issues of improving legal knowledge in the XXI century: the unity of theory and practice: collective monograph / V. Benkivsky, M. Burdonosova, O. Chepik-Trehubenko, O. Holovko, etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 260 p.

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Асоціації держав Південно-Східної Азії. URL: <http://www.aseansec.org>.
2. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/echr/>.
3. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>.
4. Офіційний сайт Європейської поліцейської агенції(Європол). URL: <https://www.europol.europa.eu/>.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/index.htm>.
6. Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <http://www.icc-cpi.int>.
7. Офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.icj- cij.org/homepage/ru/>.
8. Офіційний сайт Міжнародного Трибуналу з морського права. URL: <http://www.itlos.org/>.
9. Офіційний сайт Міжнародної морської організації. URL: <http://www.imo.org/Pages/home.aspx>.
10. Офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. URL: <http://www.interpol.int/>.
11. Офіційний сайт Північноатлантичного альянсу. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>.
12. Офіційний сайт Організації американських держав. URL: <http://www.oas.org/en/default.asp>.
13. Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>.
14. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org/ru/>.
15. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://hub.coe.int/>.
16. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org/>.
17. Офіційний сайт Дитячого фонду ООН. URL: <http://www.unicef.org/>.
18. Офіційний сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста. URL: <http://www.icrc.org/eng/>.